

ทัศนคติและค่านิยมของเยาวชนต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม: กรณีศึกษาเทศบาล
ตำบลภูผาม่าน

**Attitudes and Values of Youth towards Farming as an Occupation: A Case Study of Phuphaman
Sub District Municipality**

สนั่น คำพิมพ์ (Sanan Khampim)* ดร.ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุฒ (Dr.Supawatanakorn Wongtanawasu)**

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ทัศนคติและค่านิยมของเยาวชนต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในเขตเทศบาลตำบลภูผาม่าน อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอแนะในการส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชนสนใจในอาชีพเกษตรกรรม โดยสัมภาษณ์เยาวชนที่ใช้เป็นตัวอย่างจำนวน 90 คน ที่ได้มาจากการเจาะจงเลือกเยาวชนที่มีบิดามารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลภูผาม่าน 6 ชุมชนๆละ 15 คน

ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนเกือบร้อยละ 85 มีทัศนคติและค่านิยมเชิงบวกต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยมองว่าอาชีพเกษตรกรรมยังเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงคือ มีรายได้พอเลี้ยงชีพ มีความเป็นอิสระพึ่งพาตนเองได้ ส่วนที่เหลือมองว่าเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงต่อภัยธรรมชาติ เยาวชนกลุ่มนี้มากกว่าร้อยละ 93 ยังมีความประสงค์ที่จะสานต่ออาชีพเกษตรกรรมของผู้ปกครองต่อไปในอนาคตและต้องการที่จะให้บุตรหลานสานต่ออาชีพเกษตรกรรมจากตน ร้อยละ 85

ABSTRACT

This research had the objective to study the Attitudes and Values of Youth towards Farming as an Occupation: A Case Study of Phuphaman sub district Municipality, Khon Kaen Province. This study produced recommendations for promoting youth interest in agricultural occupations. Data were collected by interviews with a sample of 90 youth in six communities of the Municipality.

This study found that 85% of this sample of youth had positive attitudes toward farming as an occupation. They view agriculture as a secure occupation. The remainder of the sample view farming as a high-risk investment, and requiring high capital inputs at the outset. Over 93% of the sample intends to continue the farming activities of their parents, while the remainder intends to shun farming as an occupation. Fully 85%

คำสำคัญ: ทัศนคติ ค่านิยม อาชีพเกษตรกรรม

Keywords: Attitudes, Values, Farmers

* นักศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

แม้ว่าสถานการณ์แรงงานภาคการเกษตรของไทยในปัจจุบัน ได้ลดลงตามลำดับเนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่ที่มีอยู่เดิมกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และแรงงานอีกส่วนหนึ่งเป็นเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่มีทัศนคติและค่านิยมเปลี่ยนไปจากที่เคยทำอาชีพเกษตรกรรม มีแนวคิดที่จะเปลี่ยนอาชีพจากภาคการเกษตร มุ่งสู่ภาคอุตสาหกรรม การลดลงอย่างต่อเนื่องของแรงงานภาคการเกษตร ได้ส่งผลกระทบต่อปัจจัยการผลิตหลักของภาคการเกษตรและที่สำคัญส่งผลให้ความมั่นคงในด้านการผลิตอาหารของประเทศไทยลดลงในระยะยาว ในขณะที่เด็กบัณฑิตทางในการปรับเปลี่ยนและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและเทคนิคที่ทันสมัยมาทดแทน อย่างไรก็ตามความเจริญและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต้องพึ่งพาแรงงานคนเป็นสำคัญ (ขงยุทธ์, 2558)

เกษตรกรมีค่านิยมในส่งลูกเข้าศึกษาเพื่อจะเป็นบัณฑิตอาชีพและเลื่อนสถานภาพทางสังคมไม่ต้องกลับไปสู่ไร่นาหรือประกอบอาชีพเกษตรกรรมอีก จึงทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานภาคเกษตรมีแนวโน้มจะกระจายพื้นที่เพิ่มขึ้นหากพิจารณาสัดส่วนแรงงานในภาคการเกษตร จะพบว่าแรงงานภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ในปี 2533 แรงงานในภาคการเกษตรมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 63.3 ของผู้มีงานทำรวม แต่ในปี 2555 สัดส่วนกลับลดลงเหลือเพียงร้อยละ 42.1 หรือมีจำนวนลดลง นอกจากนี้ ยังพบว่ากลุ่มแรงงานอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่กลุ่มแรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 15 -39 ปี กลับมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานรุ่นใหม่ที่มีอายุระหว่าง 15 - 24 ปีที่มีแนวโน้มลดลงอย่างรวดเร็ว กล่าวได้ว่า แรงงานรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตรน้อยลง (กรวิทย์, 2555)

ทัศนคติและค่านิยมของเยาวชนที่มีต่อการทำเกษตรนั้นจะเห็นได้ว่าการสะท้อนความรุ่งเรืองของผืนแผ่นดินไทย ที่ดำรงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ ทั้งดินและน้ำ เป็นทรัพยากรสำคัญในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ในปัจจุบันกลับพบว่า การพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งเทคโนโลยี สารสนเทศ และการศึกษา ทำให้เมล็ดพันธุ์เยาวชนไทยเติบโตขึ้นมา พร้อมกับการแสวงหาอาชีพที่ไม่ต้องทนลำบากตรากตรำ ทำเกษตรกรรมอย่างที่ยุคก่อนๆ ไม่ค่อยสนับสนุนเด็กและเยาวชน โตขึ้นมาเป็น เกษตรกร ตกชื่อว่าอาชีพเกษตรกรรมเริ่มเลือนหายไปจากสังคมไทย (วุฒิชัย, 2559)

ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้านแรงงานภาคการเกษตร ในฐานะที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเป็นนักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น จึงอาศัยแนวคิดจากนักวิชาการและผู้วิจัยมาเป็นแนวทางและเปรียบเทียบในการศึกษาค้นคว้า

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาทัศนคติและค่านิยม มุมมองของเยาวชนที่มีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะเยาวชนที่มีบิดา มารดา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในเขตเทศบาลตำบลภูผาม่าน อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน โดยผู้ให้ข้อมูลหลักคือ เยาวชนอายุระหว่าง 18-25 ปี ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลตำบลภูผาม่าน อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น ในพื้นที่ 6 ชุมชน ชุมชนละ 15 คน รวมจำนวน 90 คน โดยมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพพื้นที่ ข้อมูลส่วนบุคคล สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน และลงสำรวจบันทึกเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ร่วมกันในการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ศึกษานำผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นสรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์หาทัศนคติ ค่านิยม มุมมอง และพฤติกรรม ของเยาวชนที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรมว่าเป็นอย่างไรบ้าง

ขั้นตอนที่ 3 เตรียมข้อมูลที่จะสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งประเด็นออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านทัศนคติที่มีต่ออาชีพการเกษตร 2) ด้านค่านิยมในการประกอบอาชีพการเกษตร 3) ด้านมุมมองอาชีพการเกษตร 4) ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่ออาชีพเกษตรกรรม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินกระบวนการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ความรู้ความเข้าใจร่วมกันของเยาวชนที่มีต่อการทำการเกษตรเป็นอย่างไร

ขั้นตอนที่ 5 สรุปและนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์

การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลของพื้นที่และลงสำรวจพื้นที่กลุ่มเยาวชนเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ โดยในสัมภาษณ์ได้มีการบันทึกประเด็นการสัมภาษณ์ทุกขั้นตอน ซึ่งขั้นตอนการดำเนินงานครั้งนี้ มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ศึกษาได้เข้าพบผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนันเพื่อขอความอนุเคราะห์คัดเลือกเยาวชนที่อาศัยในพื้นที่หมู่บ้านทั้ง 6 ชุมชนและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยครั้งนี้

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์บริบทพื้นที่ของเยาวชนโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ เศรษฐกิจของเยาวชน ข้อมูลพื้นที่เพื่อใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์รายบุคคล จากนั้นสรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์เข้าสู่กระบวนการสัมภาษณ์และให้ทุกคนทราบประเด็นหรือหัวข้อในการศึกษาให้เยาวชนได้ทราบ เพื่อศึกษาประเด็นและเตรียมข้อมูลสำหรับนำมาใช้ในการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยมีเยาวชนประกอบด้วย เยาวชนอายุระหว่าง 18-25 ปี ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลภูพาน อำเภอภูพาน จังหวัดขอนแก่น ใน 6 ชุมชน ชุมชนละ 15 คน รวมจำนวน 90 คน ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยได้ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยและความจำเป็นหรือความสำคัญของการศึกษา รวมถึงข้อมูลที่ผู้ศึกษาต้องการจัดเก็บ พร้อมเปิดโอกาสให้เยาวชนสามารถให้ข้อเสนอแนะได้โดยประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ค่านิยม มุมมองและพฤติกรรม ความรู้ความเข้าใจของเยาวชนต่ออาชีพการเกษตรที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองประกอบอาชีพอยู่ในปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ 4 หลังเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์แล้ว ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากการบันทึกการสัมภาษณ์นั้นในแบบสัมภาษณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลสรุป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เยาวชน เจาะจงที่มีบิดามารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรมอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลภูพาน อำเภอภูพาน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 90 คน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์ ที่ได้กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ ทัศนคติและค่านิยมของเยาวชนที่มีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น เพื่อเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประมวลผลและเสนอการวิจัยในลักษณะเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง ทักษะคิดและค่านิยมของเยาวชนต่ออาชีพเกษตรกรรม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลภูผาม่าน อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น มีดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทั่วไปของเยาวชน เป็นเยาวชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลภูผาม่าน 6 ชุมชนๆละ 15 คน รวม 90 คน อายุระหว่าง 18-25 ปี แบ่งเป็นหญิงจำนวน 69 คน ชาย จำนวน 21 คน ขนาดของครอบครัว ประกอบด้วยครอบครัวขนาดเล็ก 18 ครอบครัว ขนาดกลาง 65 ครอบครัว ขนาดใหญ่ 7 ครอบครัว สถานภาพของเยาวชน โสด จำนวน 81 คน สมรสจำนวน 9 คน ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น 3 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย 14 คน อาชีวศึกษา 53 คน และระดับอุดมศึกษา 20 คน อาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 72 คน ไม่ประกอบอาชีพ 12 คน ลูกจ้างเอกชน 4 คน ค้าขาย 1 คน ธุรกิจส่วนตัว 1 คน ส่วนรายได้ที่เยาวชนส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มากถึง 79 คน เยาวชนที่ทำงานแล้วมีรายได้ 5,001-10,000 บาท จำนวน 9 คน และมากกว่า 10,001 ขึ้นไปจำนวน 2 คน

2. ลักษณะการประกอบอาชีพของครอบครัวเยาวชน ในด้านทำนา จำนวน 63 ราย คิดเป็นร้อยละ 70 จากการสัมภาษณ์เยาวชนดังกล่าวพบว่า ลักษณะของการทำนาจะเป็นการทำนาปีและการทำนาปรังการทำนาปีของเกษตรกรในเขตเทศบาลตำบลภูผาม่านนั้นเป็นการทำนาดำ การทำนาปรังจะเป็นการทำนาหว่านน้ำตาม จากการสัมภาษณ์ความรู้ความเข้าใจของเยาวชนในการประกอบอาชีพของผู้ปกครองเพื่อประเมินว่า เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจในอาชีพของบิดา มารดา มากน้อยเพียงใด โดยให้เยาวชนได้เล่าถึงลักษณะการประกอบอาชีพของผู้ปกครองโดยกลุ่มแรกคือกลุ่มที่ระบุว่า บิดา มารดา ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลักเยาวชนสามารถบอกรายละเอียดของการประกอบอาชีพได้อย่างละเอียด เนื่องจากความคุ้นเคยกับวิถีชีวิตที่ บิดา มารดา ทำและเยาวชนเองก็ยังลงมือปฏิบัติก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการทำนาได้เป็นอย่างดี

ในการประกอบอาชีพของครอบครัวที่ทำไร่ของเยาวชน จำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 20 จากการสัมภาษณ์เยาวชนดังกล่าวพบว่า ลักษณะของการทำไร่จะเป็นการทำไร่อ้อย การทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์การทำไร่มันสำปะหลัง จากการสัมภาษณ์ความรู้ความเข้าใจของเยาวชนที่มีบิดา มารดาทำเกษตร-ทำไร่อ้อย ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนที่มีบิดา มารดา ทำไร่อ้อย ทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทำไร่มันสำปะหลัง สามารถบอกรายละเอียดของการประกอบอาชีพทำไร่ได้อย่างละเอียด โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นของการเตรียมดิน การเตรียมพันธุ์พืชที่จะปลูก ไม่ว่าจะเป็นพันธุ์อ้อย พันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หรือท่อนพันธุ์มันสำปะหลัง และวิธีการปลูก หลังจากนั้นยังต้องดูแลเรื่องการกำจัดวัชพืช การให้ปุ๋ย รดน้ำ ต้องมีการเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดีถึงจะได้ผลผลิตสูง โดยเฉพาะการดูแลแบบไม่ต้องใช้สารเคมีซึ่งเป็นอันตราย และเข้าใจวิธีการดำรงชีวิตแบบไม่พึ่งพาสารเคมี ปรับเปลี่ยนเป็นการใช้สารอินทรีย์มาทดแทน

ในการประกอบอาชีพของครอบครัวที่ทำสวนของเยาวชน ครอบครัวประกอบอาชีพในด้านการทำ การเกษตร-ทำสวน จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.7 จากการสัมภาษณ์เยาวชนดังกล่าวพบว่า ลักษณะของการทำสวนจะเป็นการทำสวนกล้วยหอมทอง ทำสวนลำไย การทำสวนมะม่วงน้ำดอกไม้ จากการสัมภาษณ์ความรู้ความเข้าใจในการประกอบอาชีพทำสวนของเยาวชน ด้านการทำสวนกล้วยหอมทอง ผลการศึกษาพบว่าเยาวชนที่มีบิดา มารดา ที่เป็นชาวสวนกล้วยหอมทองสามารถบอกรายละเอียดของการประกอบอาชีพได้อย่างละเอียด คือการทำสวนกล้วยหอมทองพบว่าในเขตเทศบาลตำบลภูผาม่านนั้นทำกันไม่มาก การทำสวนลำไยนั้น พบว่าเยาวชนที่มีบิดา มารดา ที่เป็นชาวสวนลำไยสามารถบอกรายละเอียดของการประกอบอาชีพได้ คือการทำสวนลำไย ในเขตเทศบาลตำบลภูผาม่าน มีจำนวนน้อยเนื่องจากพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการปลูกจึงมีจำนวนน้อยส่วนการทำสวนมะม่วงน้ำดอกไม้พบว่าเยาวชนที่มี บิดา มารดา ทำสวนมะม่วงน้ำดอกไม้ สามารถอธิบายรายละเอียดของการทำสวนมะม่วงได้เป็นอย่างดี กล่าวคือการทำสวน

มะม่วงน้ำดอกไม้ ในเขตเทศบาลตำบลภูผาม่านนั้นจำนวนไม่มาก เนื่องจากมีพื้นที่ใกล้เคียงส่วนใหญ่ผลิตมะม่วงอยู่แล้ว ดังนั้นจึงไม่เป็นที่นิยม

3. การมีส่วนร่วมหรือประสบการณ์ในการทำการเกษตรกับครอบครัว พบว่าการมีส่วนร่วมหรือประสบการณ์ในการทำงานด้านการเกษตรกับครอบครัวของเยาวชนส่วนใหญ่ที่มีส่วนร่วมหรือมีประสบการณ์ในการทำงานกับครอบครัวร่วมกับผู้ปกครอง จำนวน 75 ราย จะมีวิธีการทำนาโดยเยาวชนมีส่วนหรือมีประสบการณ์ในการทำงานกับผู้ปกครองในเขตเทศบาลตำบลภูผาม่าน ซึ่งผู้ปกครองเป็นเกษตรกรอยู่แล้วนั้นการทำงานมีด้วยการหลายวิธีเช่น การทำนาดำ การทำนาหว่าน การทำนาโยน พื้นที่ทำนา ในเขตเทศบาลตำบลภูผาม่านนั้นส่วนมากนิยมทำนาดำ เช่น นางสาววัชรีย์ เต็มวงษ์ เล่าว่า “บิดา มารดา ทำนา จะพาไปนาคด้วย ตอนเด็กก็จะดูเฉย ๆ พอโตขึ้น พ่อกับแม่ก็จะพาดานา เกี่ยวข้าว หาบข้าว ซึ่งก็เป็นงานที่หนักแต่ก็ต้องทำเพราะเป็นอาชีพที่เลี้ยงเราได้”

การทำไร่อ้อยของเยาวชนที่มีส่วนร่วมกับทางครอบครัวมีจำนวน 56 รายเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของเทศบาลตำบลภูผาม่านนั้นทำการเกษตรเป็นหลักการปลูกอ้อยทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลจึงมีค่อนข้างมากบางครอบครัวอาศัยการรับจ้างก็จะนำลูกหลานที่เป็นวัยรุ่นไปรับจ้างด้วยจึงเป็นเหตุให้เยาวชนได้มีประสบการณ์ในการทำไร่อ้อยไปด้วยซึ่งจะยกตัวอย่างของครอบครัว นายณัฐวุฒิ เชื้อ ไพบูลย์ กล่าวว่า “ได้มีประสบการณ์การปลูกอ้อยของครอบครัว พ่อให้ขับรถไถดินเตรียมดินเพื่อทำการปลูกอ้อยร่วมกับบิดาซึ่งมีรถไถเป็นของตนเอง เป็นคนป้อนอ้อยสำหรับปลูก กำจัดวัชพืชในไร่อ้อยและตัดอ้อย ช่วยบิดามารดา ซึ่งเป็นประสบการณ์ในชีวิตที่หาไม่ได้จากตำราเรียน แม้ว่าจะเป็นงานที่หนักอยู่แต่ก็ต้องอดทนเพราะเป็นอาชีพที่สร้างรายได้เป็นอย่างดี”

การทำไร่มันสำปะหลัง ของเยาวชนจำนวน 4 ราย มีประสบการณ์ในการทำไร่มันสำปะหลัง เขตเทศบาลตำบลภูผาม่าน นั้นมีพื้นที่จำกัดการทำไร่มันสำปะหลังมีน้อยเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มชุ่มน้ำเป็นดินเหนียว จะมีบางส่วนที่สามารถปลูกมันสำปะหลังได้ เยาวชนจึงไม่คุ้นเคยกับการทำไร่มันสำปะหลังเท่าใดนัก ยกตัวอย่างเช่น เยาวชนที่ชื่อ นายอรรถชัย ธรหมั่น ได้เล่าว่า “พ่อดีดินซึ่งเป็นดินทรายสามารถปลูกมันสำปะหลังได้ โดยได้เป็นผู้คัดเลือกท่อนพันธุ์มันสำปะหลัง ขับรถไถยกร่องสำหรับเสียบท่อนพันธุ์มันสำปะหลังและดูแลใส่ปุ๋ย เก็บเกี่ยวเมื่อครบกำหนด ด้วยวิธีการใช้รถไถหว่านขึ้นมาแล้วเก็บเป็น กอง ๆ เป็นระยะ ๆ”

การทำไร่ข้าวโพดของเยาวชนที่มีส่วนร่วมกับครอบครัวที่เยาวชนได้ช่วยเหลือผู้ปกครองในการทำไร่ข้าวโพดในเขตเทศบาลตำบลภูผาม่านนั้น มีจำนวน 10 ราย เกษตรกรจะนิยมทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เนื่องจากมีพื้นที่บางส่วนเหมาะสมในการทำไร่ข้าวโพดอยู่แล้วและเป็นอาชีพดั้งเดิมอาชีพหนึ่งที่เกษตรกรบางส่วนยังมีการทำอยู่บ้าง ซึ่งพันธุ์ข้าวโพดในปัจจุบันที่นิยมปลูกนั้นเป็นพันธุ์ลูกผสมของภาคเอกชน โดยเยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวดังเช่น นายณัฐพงษ์ สุขพวง ได้เล่าถึงการทำไร่ข้าวโพดว่า “พ่อให้ขับรถไถไถไร่พื้นที่เตรียมดินเพื่อทำการปลูกข้าวโพด ใช้วิธีหยอดเมล็ด หลุมละ 1-3 เมล็ด บำรุงรักษาด้วยการใส่ปุ๋ย กำจัดวัชพืชด้วยการตัดหญ้า เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวก็ใช้วิธีหักข้าวโพดใส่กระสอบป่านแล้วนำไปตากแดดไล่ความชื้นก่อนที่จะไปสี โดยเครื่องสีข้าวโพด”

ทั้งหมดนี้เป็นประสบการณ์ของเยาวชนที่มีส่วนร่วมในการเกษตรของครอบครัวซึ่งได้มีเยาวชนที่มีความสนใจในด้านการเกษตรเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้ได้มีการประเมินความรู้ความเข้าใจในการประกอบอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และการประเมินว่า เยาวชนได้มีส่วนร่วมหรือส่วนช่วยบิดา มารดา ในการประกอบอาชีพหรือไม่แล้ว การศึกษาครั้งนี้ ยังได้ศึกษาทัศนคติและมุมมองของเยาวชนที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรมอีกด้วย

4. ทัศนคติและค่านิยม มุมมองและความคิดเป็นของเยาวชนต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมทั้งสิ้น 90 คน นั้น พบว่าเยาวชน จำนวน 11 คน มีความเห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่เสี่ยงต่อการขาดทุน เสี่ยงต่อโรคพืช เสี่ยงต่อภัยพิบัติจากธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง เยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างอีก 5 คน มองว่าเป็นอาชีพที่ต้องลงทุนสูง ทั้ง

ค่าแรงงาน ค่าพันธุ์พืช ค่าเช่าที่ดิน ค่าปุ๋ย ค่ายากำจัดศัตรูพืช ยากำจัดวัชพืช เป็นความยากลำบากในการลงทุนทั้งสิ้น และชาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างจำนวน 74 คน มีความคิดว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มั่นคง สามารถสร้างรายได้ดีกว่า มีอาหารที่ผลิตเอง มีความเป็นอิสระไม่ต้องมีนายจ้าง อนาคตจะตัดสินใจทำอาชีพเกษตรกรรมต่อจากผู้ปกครองเนื่องจากเป็นมรดกต่อทอดที่จะปฏิเสธไม่ได้และมีแนวคิดต่อไปว่าหากมีบุตรหลานก็จะส่งเสริมให้บุตรหลานของตนประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่อจากตนอย่างแน่นอน

5. แนวทางพัฒนาและส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมให้แก่ชาวชนในพื้นที่เทศบาลตำบลภูพาน พบว่าชาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างนั้นยังผูกพันกับอาชีพการเกษตรอยู่มากความต้องการที่แท้จริงของชาวชนนั้นก็ยังคงต้องการสืบทอดวิถีชีวิตที่เกี่ยวกับการเกษตรให้มีความมั่นคง ชาวชนกลุ่มนี้ยังสามารถส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ Young Smart Farmer มีเครือข่ายที่เข้มแข็งนับเป็นอีกหนึ่งหัวใจที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรกรรมให้มีทิศทางแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เป็นการเตรียมพร้อมกับการสร้างบุคลากรด้านเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความทันสมัยและการทำการเกษตรอยู่ได้ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังมีความประสงค์ที่จะส่งเสริมให้บุตรหลานของชาวชนเองในอนาคตสืบสานอาชีพเกษตรกรรมต่อไป

หลังจากการศึกษาในครั้งนี้แล้วชาวชนเข้าใจสนใจในอาชีพเกษตรกรรมมากขึ้นอีกทั้งยังมีความเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยม มองว่าการทำงานภาคการเกษตร สามารถพัฒนาเป็นอาชีพหลักที่มีความมั่นคง สุจริต ปลอดภัยในการบริโภค สร้างรายได้เพียงพอต่อค่าครองชีพในสถานะเศรษฐกิจปัจจุบันได้ ชาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างกลุ่มนี้ยังสามารถมาพัฒนาให้เป็นชาวชนต้นแบบด้านการเกษตรทั้งในและนอกพื้นที่และเป็นตัวอย่างให้กับชาวชนรุ่นต่อไปสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ได้อีกด้วย

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาทัศนคติและค่านิยม ของชาวชนที่มีการประกอบต่ออาชีพเกษตรกรรมของ บิดา มารดา แล้วสรุปและอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. สภาพพื้นที่ในการศึกษาเป็นชาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลภูพาน ของอำเภอภูพาน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งชาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างนั้น มีอายุระหว่าง 18-25 ปี ชาวชนที่ตกเป็นตัวอย่าง มีความรู้ความเข้าใจด้านการเกษตรที่ถูกปลูกฝังโดยผู้ปกครองเป็นทุนเดิม ชาวชนกลุ่มนี้ จึงมีความพร้อมที่จะศึกษาวิชาการต่าง ๆ ด้านการเกษตรอย่างจริงจัง อีกทั้งยังต้องสืบทอดอาชีพด้านการเกษตรต่อผู้ปกครองเนื่องจากมีที่ดินเป็นของตนเอง และมีประสบการณ์ด้านการเกษตรมาแล้ว สามารถมาพัฒนาให้เป็นชาวชนต้นแบบด้านการเกษตรทั้งในและนอกพื้นที่และเป็นตัวอย่างให้กับชาวชนรุ่นต่อไป

2. เมื่อศึกษาถึงทัศนคติและค่านิยม ของชาวชนที่มีต่อการประกอบอาชีพการเกษตรกรรมแล้ว ชาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่ยังเป็นชาวชนยังมีความต้องการหาความรู้เทคนิคในการบริหารจัดการด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเกี่ยวกับการลดต้นทุนในการผลิตสูง หามาตรการจัดการความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ วิธีการเพิ่มผลผลิตลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ศึกษาการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์การเกษตรหลังจากได้รับการพัฒนาเหล่านี้ เพื่อนำมาประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์ด้านการตลาดเศรษฐกิจในครัวเรือน รวมถึงในชุมชนก็จะดีขึ้น ซึ่งชาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างกลุ่มนี้มองต่อไปอีกว่าอนาคตก็ยังคงสืบสานอาชีพเกษตรกรรมต่อจากบรรพบุรุษต่อไป และคาดว่าในอนาคตชาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างกลุ่มนี้จะเป็นกำลังและแรงงานสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการประกอบอาชีพเกษตรกรรมให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง พัฒนาที่ยั่งยืนส่งต่อไปให้ชาวชนจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาลต้องมีนโยบายที่มีความชัดเจนด้านการเกษตรกรรม เนื่องจากบางแหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรไม่ได้มาตรฐานขาดการควบคุมจากภาครัฐอย่างจริงจังซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้รับซื้อรายย่อยที่กระจายตัวอยู่ในนอกพื้นที่เขตเมืองและถูกมองข้ามและไม่มีผู้กำกับดูแลสถานประกอบการเหล่านั้นทำให้การรับซื้อผลผลิตไม่มีความสุจริต ยุติธรรมต่อเกษตรกรผู้ผลิต ควรส่งเสริมด้านความรู้ทางวิชาการตลาดให้กับเกษตรกรอย่างจริงจัง และสนับสนุนให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรชีวภาพอย่างเต็มรูปแบบ ควบคุมการใช้สารเคมีอันตรายทุกขั้นตอนการผลิตเพื่อผลิตสินค้าคุณภาพปลอดภัยเคมีออกสู่ตลาด ซึ่งเป็นผลดีต่อทั้งผู้ผลิตเองและผู้บริโภค

2. ต้องส่งเสริมนโยบายรัฐบาลไทยในปี 2559 โดยนำนโยบาย Thailand 4.0 มาประกาศใช้ การทำเกษตร 4.0 เป็นการพลิกแนวคิดของเกษตรที่จะต้องมียุคความรู้ด้านเทคโนโลยี การแปรรูป และการตลาดเองควบคู่กันไป ด้วย อีกโครงการหนึ่งที่ต้องส่งเสริมคือ โครงการ Young smart farmer เยาวชนผู้ที่สนใจในการทำเกษตรมาเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการทำเกษตรยุค 4.0 ไปด้วยอีกทางหนึ่ง และต้องเน้นจากคนรุ่นใหม่ในการพาเกษตรกรรุ่นพ่อแม่มาทำการเกษตรแบบสมัยใหม่ เน้นการบริหารจัดการโดยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาช่วย จากเกษตรกรธรรมดาเปลี่ยนมาเป็นเกษตร แบบปลูกเอง ขายเอง ทำตลาดเอง

3. การเกษตรสำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นคนใหม่ควรให้มีบทเรียนหรือหลักสูตรทางการเกษตรให้เด็กและเยาวชนที่เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนการเกษตรในโรงเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ซึมซับและศรัทธาในอาชีพการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพของบรรพบุรุษจะได้มีผู้สืบสานต่อไป เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว มีความคาดหวังที่จะส่งมอบมรดกนี้ให้กับลูกหลาน เพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนนั้นมีความมุ่งมั่นที่จะหันตัวเองเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรมในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ประสบความสำเร็จได้ด้วยเมตตากรุณาอย่างสูงจาก คณะอาจารย์ ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความรู้ ประสิทธิ์ประสาทวิชาการ และประสบการณ์ต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในครั้งนี้ รวมทั้งเทศบาลตำบลภูพานานที่ให้การสนับสนุนทุนการศึกษา ขอขอบคุณเงินภาษีทุกบาททุกสตางค์ของพี่น้องประชาชนที่ให้ความอนุเคราะห์มอบทุนการศึกษา ขอขอบคุณพี่น้องเกษตรกรและเยาวชนที่ให้ความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล ขอขอบคุณวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น ที่เป็นสถาบันแห่งความรู้ และให้การสนับสนุนการศึกษาของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรวิทย์ ต้นศรี. รายงานกับการเปลี่ยนแปลงของภาคการเกษตรไทย. ขอนแก่น: ส่วนเศรษฐกิจภาค สำนักงานภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ; 2555.

ขงยุทธ์ แฉล้มวงษ์. AEC กับแรงงานภาคเกษตร. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. ประชาชาติธุรกิจ

11-13 ธ.ค. 2558

วุฒิชัย กปิลกาญจน์. ปฏิรูปการศึกษา คือ รากฐานของการปฏิรูปประเทศ. คอลัมน์นิสต์. มติชน 22 ต.ค. 2559